

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 181/22

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ד' מינץ

העותרת: פלונית

נגד

המשיבים: 1. בית הדין הרבני הגדול
2. בית הדין הרבני האזורי פתח תקוה
3. פלוני

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותרת: עו"ד רמי צוברי

בשם היועץ המשפטי לשיפוט הרבני: עו"ד יצחק שמואל רוזנטל

בשם המשיב 3: עו"ד שאול דחבש

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. העתירה שלפנינו מכוונת נגד פסק דינו של בית הדין הרבני הגדול מיום 22.11.2021, בגדרו נדחה ערעור שהוגש על פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי פתח תקווה מיום 1.4.2021, אשר דחה את טענת העותרת לשיתוף ספציפי בבית מגורים.

2. העותרת והמשיב 3 (להלן: המשיב) נישאו זה לזו בשנת 1993, ולהם שלושה ילדים. בני הזוג התגוררו יחד עם ילדיהם ועם אביו של המשיב ז"ל בנכס שהיה בבעלותו של אבי המשיב. המגרש נרכש על ידי האב בשנת 1991 לערך ובמהלך השנים נבנה בשטחו בית מגורים בן שתי קומות, הכולל שתי יחידות דיור. לאחר פטירת האב בשנת 2009, ירש המשיב את מלוא הזכויות בדירה בקומה השנייה בהתאם לצוואתו של אביו, ואת הדירה בקומה הראשונה צווה האב לכל ילדיו בחלקים שווים ביניהם (צו קיום צוואה מיום 19.9.2010). הדירה הושכרה, כך שדמי השכירות מחולקים בין כלל יורשיו.

3. בשנת 2018 הגיש המשיב תביעת גירושין לבית הדין הרבני האזורי בפתח תקווה (להלן: בית הדין האזורי) וכרך בה את ענייני הרכוש. במסגרת בירור ענייני הרכוש, טענה העותרת, בין היתר, כי הבית נבנה מכספיהם המשותפים של בני הזוג ולא על ידי אבי המשיב; כי בני הזוג שיפצו יחד את הדירה בקומה העליונה ועברו להתגורר בה לאחר פטירת האב; וכי אביו של המשיב הציג בפניה פסק דין שניתן בבית המשפט לענייני משפחה בירושלים, שבו נקבע כי רישום הבית על שמו הוא עניין פורמלי והמשיב הוא שביצע את הבנייה. לנוכח האמור, טענה העותרת כי היא זכאית להירשם כבעלת מחצית מהזכויות בנכס ולקבל מחצית משוויו.

בהחלטתו של בית הדין האזורי מיום 26.2.2018 נקבע כי הצדדים יתגרשו זה מזה לאחר סיום הדיון וקבלת ההכרעות בענייני הרכוש, או אם יגישו בקשה בהסכמה לגירושין. כמו כן, במהלך הדיונים הורה בית הדין לפצל את הדיון בתביעת הרכוש לשניים – דיון בטענת העותרת לשיתוף בבית המגורים ודיון ביתר העניינים הכלכליים. על החלטה זו הגישה העותרת בקשת רשות

ערעור לבית הדין הרבני הגדול (להלן: בית הדין הגדול), שכן לטענתה התנהלותם הכלכלית של בני הזוג לאורך השנים הכרחית להכרעה בעניין הזכויות בבית המגורים. בית הדין הגדול דחה את בקשתה.

4. בפסק דינו, בית הדין האזורי קבע כי על אף "שבמקרה זה רב הנסתר על הנגלה ומקורות המימון לרכישת הנכס אינם ברורים ואינם החלטיים", העותרת אינה זכאית למחצית מן הזכויות בבית המגורים. זאת, מכיוון שכאשר הנכס התקבל בירושה אצל מי מהצדדים, נטל ההוכחה רובץ על הצד שמבקש להוכיח כוונת שיתוף, ובענייננו העותרת לא עמדה בו.

5. העותרת ערערה על פסק הדין לבית הדין הגדול. בית הדין דחה את הערעור וקבע כי הכרעתו של בית הדין האזורי מבוססת היטב על ניתוח הנתונים העובדתיים ועל הפסיקה האזרחית להוכחת שיתוף ספציפי בבית מגורים שהתקבל בירושה, וכי טענת העותרת שבניית הבית ממונה מכספם של בני הזוג לא הוכחה. עוד נקבע כי לא ניתן לטעון להסתמכות מצד העותרת על כך שתקבל מחצית מהזכויות בבית המגורים, שכן, ספק אם המשיב עצמו היה מקבל בירושה מהאב את הזכויות בנכס. בית הדין הגדול העיר כי הוא איננו שולל את האפשרות שהמשיב ואביו פעלו בחוסר תום לב כלפי העותרת בעניין רישום הזכויות, אך הנטל על העותרת. משכך, נקבע כי יש לתת את הדעת לחוסר ההגינות העלול להיווצר במצב שבו העותרת תצא מחוסרת כל מנישואין של כעשרים וחמש שנים, ובית הדין הנחה את בית הדין האזורי לבחון את האפשרות שהעותרת תקבל את כתובתה או פיצוי ותקבל חלקה בזכויות הפנסיוניות של המשיב.

מכאן העתירה דנן.

6. לשיטת העותרת, בתי הדין הרבניים הכריעו בסתירה מוחלטת לפסיקתו הנרחבת של בית משפט זה בדבר הלכת השיתוף הספציפי, התכלית שבבסיסה והרף הראייתי הנדרש להוכחתה. כמו כן, העותרת טענה כי בתי הדין הרבניים פעלו בניגוד לתקנות הדיון וסדרי הדין הנהוגים בבתי הדין הרבניים. זאת, לנוכח ההתעלמות ממכלול הראיות שעמדו בפניהם ומניעת בא כוחה של העותרת מלחקור את המשיב באופן ממצה על אודות העניינים הכלכליים כדוגמת הכספים שהושקעו בבית המגורים, חשבון הבנק ששימש את בני הזוג להתנהלותם השוטפת, ותצהירו הדל של המשיב ביחס לרכוש. לטענת העותרת, לאביו המנוח של המשיב נולדה ילדה מחוץ לנישואין (שלא מאמו של המשיב). הילדה תבעה בשנת 1999 מזונות מהאב המנוח, ובמסגרת אותו הליך טען האב לחוסר יכולת כלכלית וכי "בעבר רכש מגרש הרשום על שמו אך בנו הבכור (המשיב – י"ע) ביצע את הבנייה הוא גר בקומה הראשונה אם כי פורמלית הדירה רשומה על שמו". משכך, המשיב מושתק כיום מלטעון כי זכותו בבית המגורים נובעת אך מצו קיום הצוואה, שנערכה שנים לאחר מכן.

לבסוף, העותרת טענה שהתייחסות בית הדין הגדול לכך שבידי המשיב ראיות לבגידת העותרת בו, נעשתה בניגוד לפסיקה; וכי לבגידה אין כל משקל בבחינת השיתוף הספציפי והנושא אף לא נזכר בבית הדין האזורי. לעמדת העותרת, בכל אלו יש כדי להוות סטייה מן הדין, חריגה מסמכות ופגיעה בעקרונות הצדק הטבעי, ועל כן קיימת הצדקה להתערבותו של בית משפט זה. עוד אציין כי בד בבד עם הגשת העתירה, העותרת

הגישה בקשה לצו ביניים לעכב את ביצוע החלטת הפינוי של בית הדין האזורי, אך בקשתה זו נדחתה בהחלטתי מיום 10.1.2022.

7. המשיב טען כי דין העתירה להידחות על הסף. בין היתר, לשיטתו, העתירה הינה בעלת אופי ערעורי מובהק; לא מתקיימת פגיעה בכללי הצדק הטבעי המצדיקים את התערבותו של בית משפט זה; וקריאת אזכור הבגידה בהקשר הנכון מעלה שבית הדין הגדול בא להבהיר לעותרת שהטענה טרם נדונה והוכרעה, ואף בא להיטיב עמה באמצעות בחינת חיוב המשיב בתשלום כתובה.

היועץ המשפטי לשיפוט הרבני (להלן: היועץ המשפטי) סבור אף הוא כי דין העתירה להידחות, באשר העותרת מערערת הלכה למעשה על פסקי הדין של בתי הדין הרבניים ואין המקרה נמנה על סוג המקרים שבהם בית משפט זה, בכובעו כבית משפט גבוה לצדק, יטה להתערב. אף לגופם של דברים, היועץ המשפטי סבור כי בתי הדין פעלו בסמכות בעת קביעת סדרי הדין, וכך יישמו את הלכת השיתוף הספציפי בדירת מגורים כפי שהותוותה בפסיקה.

8. לאחר עיון בעתירה ובנספחיה, הגענו לכלל מסקנה כי דינה להידחות על הסף.

9. הלכה מושרשת היא כי בית משפט זה, בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, אינו יושב כערכאת ערעור על החלטותיהם של בתי הדין הרבניים. התערבות מעין זו, תיעשה במשורה, וזאת במקרים קיצוניים של חריגה מסמכות, סטייה מהוראות החוק המכוונות לבית הדין הרבני, פגיעה בעקרונות הצדק הטבעי או כאשר נדרש סעד מן הצדק (ראו, מיני רבים: בג"ץ 1979/10 פלונית נ' בית הדין

הרבני באזורי בתל אביב יפו, פסקה 10 (11.8.2010); בג"ץ 7502/21 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים, פסקה 8 (11.11.2021); בג"ץ 7916/21 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי פתח תקווה, פסקה 4 (28.11.2021).

10. לא מצאנו כי המקרה שלפנינו נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים את התערבותנו, ודי בכך כדי לדחות את העתירה. בחינת טענות העותרת מעלה כי אלו נושאות אופי ערעורי מובהק, ומכוונות לאופן שבו בתי הדין הרבניים קבעו את הממצאים העובדתיים, יישמו את הדין ושקלו את הטיעונים הקונקרטיים של הצדדים, ובקביעות אלו אין דרכו של בית משפט זה להתערב. אין ממש בטענת העותרת כביכול בית הדין נתן משקל כלשהו ל"בגידה", והצגת הדברים חוטאת לאמור בפסק הדין. נהפוך הוא, מפסק הדין עולה כי בית הדין הנחה עצמו על פי הלכות השיתוף הספציפי הנוהגות בדין האזרחי, כך שאין ממש טענה כביכול חרג בית הדין מסמכותו.

אף לא מצאנו ממש בטענת העותרת בעניין "ההשתק", שנוצר כביכול עקב טענת האב המנוח בהליך אחר שהמשיב לא היה צד לו. בפסק הדין בעניין מזונות בתו הקטינה של האב המנוח, בית המשפט לא קבע כל ממצא פוזיטיבי כזה או אחר, אלא אך ציין את הטענה כחלק מטענות האב, הא ותו-לא. ברור כי טענה זו שהעלה האב לפני שנים רבות בהליך אחר, ככל הנראה כדי להקטין את החיוב במזונות בתו הקטינה, אינה מחייבת את המשיב.

בשורה התחתונה, העותרת טענה כי בית המגורים נבנה מכספי שני הצדדים, בעוד שהמשיב טען כי הבית נבנה מכספי

אביו. העותרת לא הצליחה להוכיח את טענתה וצוואתו של האב תומכת בטענת המשיב. במצב דברים זה העתירה אינה אלא בבחינת ערעור על פסק דינו של בית הדין הארצי ומשכך, דינה להידחות.

11. סוף דבר – העתירה נדחית. העותרת תשא בהוצאות המשיב בסך 5,000 ₪.

ניתן היום, ב' בניסן התשפ"ב (3.4.2022).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט